

проблем (наприклад, стресу, депресії, тривожності) тощо.

Фаховий складник діагностичної методики – частина, що дозволяє зібрати інформацію про професійні компетенції вчителя та рівень його професійної майстерності. Містить запитання, спрямовані на перевірку рівня професійної компетентності, знань та навичок учителя, необхідних для виконання своїх професійних обов'язків.

Цей складник може включати запитання про такі аспекти, як:

- розвиток професійних навичок: оцінка здатності вчителя працювати над своїм професійним розвитком, поглиблювати знання та навички;
- використання методик навчання: оцінка здатності педагога до використання інноваційних методів навчання та інформаційно-комунікаційних технологій під час освітнього процесу, оцінювання знань учнів;
- виявлення прогресу учнів: оцінка здатності педагога до діагностики, відслідковування прогресу учнів та аналізу результатів навчання;
- знання нормативних документів: оцінка здатності вчителя використовувати знання про нормативно-правові акти в професійній діяльності тощо.

Такі запитання стосуються різних аспектів професійної діяльності вчителя. Переконані, що вони допоможуть йому оцінити свої професійні здібності, рівень володіння педагогічними навичками та дадуть можливість зрозуміти, які аспекти діяльності потребують удосконалення. За результатами діагностування вчитель може розробити план вдосконалення своєї роботи, або звернутися до адміністрації закладу освіти, щоб отримати додаткову підтримку та поради, які сприятимуть підвищенню якості навчання та покращенню навчального процесу в цілому. Також учителі можуть використовувати результати діагностики фахових умінь, щоб

вибрати курси, тренінги або семінари, завдяки яким розвиватимуть знання та вміння освітян.

Зауважимо, що діагностика фахових умінь є важливим інструментом для педагогів, оскільки за її допомогою можна визначити потреби вчителя в підвищенні кваліфікації, розвитку професійних компетенцій та підвищенні професійного рівня.

Отже, дослідження водночас педагогічного, психологічного та фахового складника роботи вчителя дозволяє отримати більш повну картину про його професійні здібності та компетенції. Наприклад, якщо учитель має високу професійну компетентність, але не вміє ефективно взаємодіяти з учнями, це може призвести до низького рівня успішності здобувачів освіти. Якщо ж педагог не має належних педагогічних навичок, то його фахова компетентність може бути недостатньо розвиненою для роботи з учнями тощо.

Створення каталогу діагностичних методик «Самооцінювання професійного рівня педагога» є важливою складовою педагогічного розвитку вчителя, оскільки дає можливість проводити комплексну діагностику, яка включає оцінку педагогічних, психологічних та фахових аспектів роботи вчителя. Це дозволить підвищити якість навчального процесу та забезпечити ефективність професійного розвитку вчителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Мірошник С.І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. Народна освіта (електронне наукове фахове видання). URL: arodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133.
3. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>.

Ю. В. Лєснікова,

завідувач відділу координації дистанційної освіти, стажування та пролонгованого підвищення кваліфікації комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

КОМПЕНСАТОРНІ ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ ПІДГОТОВКИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СТАНДАРТІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 року № 237 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (зі змінами згідно з постановою КМУ від 17 травня 2021 року № 476) з

02 серпня по грудень 2021 року науково-педагогічним колективом нашого інституту організовано підготовку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти області з питань реалізації компетентнісного потенціалу освітніх галузей в умовах Нової української школи, впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти [1; 3; 4].

Загалом, станом на 01 січня 2022 року до роботи в умовах Нової української школи за кошти субвенції підготовлено:

4156 учителів 5-11 класів різних освітніх галузей, які навчались за 32-годинною програмою (16 годин – концептуально-методологічні засади базової середньої освіти Нової української школи; 16 годин – фахові методики та технології реалізації освітніх галузей за новим Державним стандартом базової середньої освіти);

611 учителів 5-11 класів, які одночасно є керівниками та які навчались за дещо іншою 32-годинною програмою (16 годин – концептуально-методологічні засади керівництва закладом освіти в сучасних умовах, забезпечення якості базової середньої освіти Нової української школи; 16 годин – фахові методики та технології реалізації освітніх галузей за новим Державним стандартом базової середньої освіти);

506 вчителів іноземної мови, які навчались за 40-годинною програмою, розробленою у співпраці з Британською радою та Гете-інститутом.

мала змоги пройти навчання за стандартами Нової української школи.

З метою компенсації цих освітніх втрат ми пропонуємо **компенсаторні дистанційні курси підготовки до роботи в умовах НУШ**. Ці дистанційні курси підвищення кваліфікації для вчителів закладів загальної середньої освіти згідно з Концепцією «Нова українська школа» розміщено на платформі Moodle Черкаського освітянського порталу, функціонування якої забезпечує відділ координації дистанційної освіти, стажування та пролонгованого підвищення кваліфікації.

Освітній контент 30-годинних дистанційних курсів для вчителів закладів загальної середньої освіти, які мають забезпечувати реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти, структуровано за освітніми галузями: мовно-літературною, математичною, природничою, інформатичною, соціальною і здоров'язбережувальною, громадянською та історичною, технологічною, мистецькою та освітньою галуззю фізичної культури (рис.1).

У 2022 році, незважаючи на виклики воєнного часу, колектив інституту продовжив підготовку освітан області до реалізації компетентнісного потенціалу освітніх галузей в умовах Нової української школи, впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти. До використання інноваційних соціально-педагогічних та психолого-педагогічних технологій в освітньому процесі НУШ за рік загалом підготовлено – **7772 педагогічних працівники** закладів загальної середньої освіти області.

Крім цього, у рамках волонтерського проєкту «Надаємо руку допомоги» підготовку до роботи в умовах Нової української школи на базі нашого інституту пройшли педагогічні працівники закладів освіти України, які не мали змоги підвищувати кваліфікацію у своїх регіонах у зв'язку з активними бойовими діями на цих територіях. Загалом, таким навчанням було охоплено **3560 осіб** із Дніпропетровської, Донецької, Київської, Луганської, Одеської, Сумської, Харківської, Чернігівської областей України.

Утім, з огляду на об'єктивні обставини (участь у військових діях, перебування в евакуації за кордоном чи в інших областях України, плінність кадрового складу освітніх закладів в умовах воєнного стану) певна частка вчителів закладів освіти області не

Рис.1. Модель підготовки вчителів до реалізації базової середньої освіти в умовах НУШ

Змістове наповнення дистанційних курсів визначається затвердженими Вченою радою інституту освітніми програмами курсів підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які реалізують компетентнісний потенціал освітніх галузей згідно з Концепцією «Нова українська школа». Освітній контент представлено матеріалами для самостійної роботи слухачів курсів (відеолекції, онлайн-вправи, відеоматеріали, презентації, тестові завдання, корисні посилання на інтернет-джерела). Навчальними елементами програм дистанційних курсів є навчальні модулі та підсумкове онлайн тестування.

Модуль 1. Цінності та пріоритети НУШ (14 год). Зміст спрямований на формування розуміння й сприйняття ключових тенденцій та закономірностей розвитку сучасної освіти, концептуального оновлення стратегії освіти на засадах мети і завдань Нової української школи:

- нові професійні ролі і завдання вчителя в контексті НУШ, професійний стандарт професії «Вчитель ЗЗСО»;
- національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у контексті психологічного, інформаційно-цифрового та фізичного комфорту учасників освітньої взаємодії;

- реалізація наступності, спадкоємності між початковою та базовою середньою ланками освіти;
- філософсько-психологічні аспекти дитиноцентризму, особливості психофізіологічного розвитку дітей молодшого підліткового віку (10-12 років);
- побудова ефективної педагогічної комунікації з учасниками освітнього процесу як основа педагогіки партнерства;
- забезпечення психолого-педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання;
- конструювання навчального плану закладу освіти та навчальних програм цифровими інструментами;
- формування стресостійкості / життєстійкості у здобувачів освіти.

Модуль 2. Особливості викладання освітньої галузі в умовах НУШ (16 год) розкриває компетентнісний потенціал освітньої галузі, основні підходи до організації освітнього процесу у базовій школі.

До прикладу, **вчителі мовно-літературної освітньої галузі** закладів загальної середньої освіти мають змогу впродовж навчання за відповідним дистанційним курсом удосконалити раніше набуті та /або набути нових компетентностей з питань формування української ідентичності в контексті програм мовно-літературної освітньої галузі, розвитку читацької грамотності у процесі реалізації мовно-літературної компетентності, впровадження діяльнісного підходу як головного чинника формування наскрізних умінь, освітнього потенціалу проблемного та інтерактивного навчання, оцінювання навчальних досягнень предметів мовно-літературної галузі. У рамках курсу вчителі мають змогу розширити знання щодо підручників та модельних програм мовно-літературної освітньої галузі, організації освітнього процесу в синхронному та асинхронному режимах із використанням дистанційних технологій, інфомедійної грамотності, інформаційної та кібербезпеки особистості. Оновлення та поповнення професійних знань вчителів мовно-літературної освітньої галузі, переосмислення соціальної і професійної місії педагога Нової української школи формує фахівців, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення, унікаючи стереотипізації і шаблонів, реалізовувати інноваційні освітні проекти, витримувати конкуренцію на ринку освітніх послуг.

Особливості викладання **математичної освітньої галузі** в умовах НУШ розкриваються через ключові питання реалізації компетентнісного потенціалу математичної освіти: сучасні освітні платформи та інтернет-ресурси для навчання математики 5-6 класів в умовах НУШ, формування предметних компетентностей, розвиток критичного мислення здобувачів математичної освітньої галузі, самостійна продуктивна діяльність учня, види оцінювання навчальних досягнень, формувальне оцінювання, ціннісні орієнтири як підґрунтя реалізації мети математичної освітньої галузі. У межах дистанційного курсу вчителі математичної освітньої галузі закладів загальної середньої освіти опановують технології проблемного навчання, інтерактивного навчання, дослідницьку та проектну технології.

Професійний розвиток вчителів **природничої освітньої галузі** в контексті дистанційного курсу конкретизується у наступних темах:

- розвиток компетентнісного потенціалу в інтегрованому курсі природознавства у 5-6 класах. Використання навчально-методичної літератури та ресурсів мережі Internet з метою підвищення ефективності освітнього процесу;
- технології навчання, які розвивають в учнів самостійну діяльність при вивченні природознавства;
- вимоги до обов'язкових результатів навчання природознавства у 5-6 класах;

- інтеграція та діяльнісний підхід до навчання як основа курсу природознавства у 5-6 класах;
- організація освітнього процесу з використанням цифрових та дистанційних технологій;
- оцінювання навчальних досягнень учнів у природничій освітній галузі.

Учителі закладів загальної середньої освіти, які реалізують компетентнісний потенціал природничої освітньої галузі в умовах НУШ, мають змогу підвищити цифрову компетентність в рамках курсу, набути навички використання сучасних психолого-педагогічних та цифрових технологій щодо організації освітнього середовища.

Освітній контент навчального модуля **«Особливості викладання НУШ з технологічної галузі освіти»** передбачає надання й розширення інформації про нову нормативну та навчально-дидактичну базу технологічної освітньої галузі, оновлення і поповнення знань та вмінь педагогів з інноваційної педагогіки, психології, сучасної методики викладання технологій за оновленими програмами. Учителі трудового навчання та технологій опрацьовують ключові питання дистанційного курсу: сучасні тенденції розвитку технологічної освіти в Україні, Базовий навчальний план і типові освітні програми з технологій, вимоги до обов'язкових результатів технологічної освітньої галузі, аналіз модельних навчальних програм з навчального предмета «Технології. 5-6 класи», особливості здійснення проектно-технологічної діяльності учнів, сучасні освітні технології технологічної освіти, вимоги до обов'язкових результатів навчання з технологій, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

Дистанційний курс підвищення кваліфікації вчителів 5-11 класів закладів загальної середньої освіти, які реалізують компетентнісний потенціал **інформатичної освітньої галузі** спрямований на удосконалення професійних компетентностей вчителів інформатики з питань забезпечення належного рівня викладання предмета «Інформатика» відповідно до діючих навчальних програм та вимог Концепції «Нова українська школа» з урахуванням основних напрямів державної політики у галузі освіти та запитів громадянського суспільства. Особлива увага приділяється впровадженню діяльнісного підходу в освітній процес інформатичної освітньої галузі:

- інтеграція медіаосвітніх елементів у процес викладання предметів інформатичної освітньої галузі;
- інформаційна та кібербезпека особистості;
- форми та методи роботи з медіапродуктами;
- аналіз змісту та елементів форми в медіатекстах;
- створення медіатексту у процесі комунікації;
- методика застосування творчих завдань з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами під час освітнього процесу.

Підготовка вчителів **громадянської та історичної освітньої галузі** закладів загальної середньої освіти до впровадження Державного стандарту базової середньої освіти в умовах НУШ фокусує увагу педагогів на проблемно-евристичну технологію навчання, основні вимоги до організації дослідницької та проектної діяльності в процесі вивчення предметів громадянської та історичної освітньої галузі, розвиток творчого потенціалу та критичного мислення у дослідницько-пошуковій діяльності, роботу з історичним джерелом. Слухачі мають змогу опрацювати освітні ресурси, інструменти та середовища для створення освітнього простору під час вивчення предметів громадянської та історичної освітньої галузі.

Освітній контент навчального модуля **«Особливості викладання предметів мистецької освітньої галузі в умовах НУШ»** розширює знання

педагогів про нову нормативну та навчально-дидактичну базу викладання предметів мистецької освітньої галузі, актуальні питання практики чи організації освітнього процесу, оновлення і поповнення знань та вмінь педагогів з сучасної методики викладання предметів мистецької освітньої галузі «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» та інтегрованих курсів «Мистецтво», «Драматургія і театр» за новими модельними навчальними програмами. Особлива увага приділяється наступності в мистецькій освіті щодо створення єдиного освітнього процесу від початкової до основної школи. Забезпечення органічного, природного продовження мистецького розвитку, виховання та навчання, започаткованих у початковій мистецькій освіті. Створення умов для успішного переходу молодшого школяра в основну школу. Наявність внутрішнього зв'язку в змісті мистецької освіти, методах педагогічного керівництва мистецькою діяльністю, формах організації мистецької діяльності та комунікації від молодших та середніх класів основної школи із забезпеченням цілісності процесу мистецького розвитку, навчання і виховання дитини. Шляхи формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження на уроках мистецтва через добір форм і методів для розкриття креативного потенціалу школярів в мистецькій діяльності; залучення школярів до культурних процесів в Україні.

Дистанційний курс за освітньою галуззю **«Соціальна і здоров'язбережувальна»** спрямований на методику формування в учнів загальнолюдських цінностей, які найбільше впливають на психічне і соціальне здоров'я людини та якість її життя. Це самоповага, миролюбність, толерантність, дружба, любов, життєвий оптимізм, чуйність, довіра, самоконтроль, спілкування, гідність. Досвід багатьох поколінь і сучасні наукові дослідження переконливо доводять, що коли люди сповідають загальнолюдські цінності, вони мають вищу якість життя за багатьма показниками. І навпаки, ігнорування вищих цінностей пов'язане з проблемами, стресами, ризиком вживання

Змістове наповнення дистанційного курсу для вчителів, які реалізують компетентнісний потенціал **освітньої галузі фізична культура** спрямоване на пріоритетні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на уроках з фізичної культури у Новій українській школі, освітній потенціал технології ігрового навчання, модернізацію системи фізичного виховання, впровадження інноваційних підходів до проведення уроків фізичної культури. Урок фізичної культури НУШ, маючи свою структуру, свій «таймінг», приблизний алгоритм послідовності дій на уроці та вивчення рухових навичок, має змінюватися відповідно до вподобань нового покоління учнів. Урок наповнюється цікавим змістом, креативно структурується відповідно до компетентностей вчителя та «канви» навичок, якими він володіє, особистих якостей, тягlosti до фізичної активності, творчості. Неможливо всіх вчителів навчити працювати однаково, зважаючи на акценти, зазначені вище, але вони мають працювати заради розвитку молоді, яка прагне до руху, здобуває навички, необхідні для здорового способу життя, мотивовану до дій. Перехід на 12-річну систему освіти зумовлений зростанням суми знань, які потрібно набути учням у рамках їхньої шкільної підготовки. Це вимагає перегляду ставлення до проведення регулярних спортивно-масових заходів. Збільшення розумового навантаження для повноцінного сприйняття навчального матеріалу може бути досягнуте за умови регулярних занять спортом, потяг до яких має бути сформований в учнів уже в початкових класах.

З метою підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності вчителів початкових класів та вчителів-предметників, які викладають **предмет «Фізична культура» та інтегрований курс «Мистецтво» у 1-4 класах** у відповідності до вимог Державного стандарту початкової школи та Концепції «Нова українська школа», на платформі Moodle Черкаського освітянського порталу пропонуються дистанційні курси навчальним обсягом 8 академічних годин (рис.2) [2; 3].

Рис.2. **Модель підготовки педагогів до реалізації початкової освіти в умовах НУШ**

Слухачі дистанційних курсів «Мистецтво: образотворче мистецтво», «Мистецтво: музичне мистецтво» для початкової школи мають змогу розширити знання щодо особливостей психофізіологічного розвитку здобувачів освіти, їх

психоактивних речовин, симптомами різних захворювань, руйнуванням стосунків, відчуттям безпорадності й страху перед майбутнім. Головною ознакою навчання педагогів у дистанційному курсі є зосередження на розвитку особистого потенціалу учнівства та формуванні відповідального ставлення до здоров'я.

можливостей в мистецькій діяльності, усвідомити методи розвитку інтересу учнів до мистецтва шляхом поглиблення уявлень про мову різних видів мистецтва, через пізнання основ теорії з мистецтва, власної діяльності в усіх видах мистецтва, засвоєння мистецьких термінів, пізнання краси через мистецтво.

Змістовим акцентом дистанційного курсу «Фізична культура» є уроки здоров'я. Сучасний урок фізичної культури Нової української школи — найефективніший спосіб загартування організму учнів/учениць, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, вироблення вольових і фізичних якостей — всього, що так необхідно сьогодні дітям, що якнайкраще сприяє їх підготовці до життя. Фізична культура, як складова загальної культури, закладає основи збереження здоров'я і розвитку всіх його складових, використовує комплексний підхід до формування розумових та фізичних якостей і навичок, удосконалює фізичну і психологічну підготовку до активної життєдіяльності, формує пріоритети оздоровчої спрямованості фізичних вправ і забезпечує загальний культурний розвиток особистості.

Після завершення навчання слухачі дистанційних курсів мають змогу скласти підсумковий онлайн-тест, спрямований на визначення результативності навчання. Система Moodle реалізує філософію відкритості та прозорості дистанційного навчання. Миттєвий результат по завершенні спроби, кольорове

рішення демонстрації результативності з кожного питання, можливість покращити результат тесту у наступній спробі забезпечують мотиваційний аспект безперервного професійного розвитку педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової загальної освіти (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL: <http://surl.li/mfre>.
2. Державний стандарт початкової освіти (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688)). URL: <http://surl.li/arev>.
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://surl.li/abjvz>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 року № 237 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (зі змінами згідно з постановою КМУ від 17 травня 2021 року № 476). URL: <https://cutt.ly/M7t76mV>

С. А. Гаряча,

завідувач кафедри педагогіки, психології та освітнього менеджменту комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук;

О. В. Крутенко,

доцент кафедри педагогіки, психології та освітнього менеджменту комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук

РОЛЬ ШКОЛИ ТЬЮТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У ПОДОЛАННІ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Протягом багатьох років дослідження показують, що саме шкільна освіта є базою для розвитку знань, умінь, навичок та компетентностей, які необхідні для розвитку особистості та й суспільства загалом. У Законі України «Про повну загальну середню освіту» чітко визначено, що «якість повної загальної середньої освіти – це відповідність результатів навчання, здобутих учнем на відповідних рівнях повної загальної середньої освіти, державним стандартам»[1].

Наразі освіта України переживає складні часи, які можна назвати глобальними кризами: пандемія і повномасштабне вторгнення рф.

Виклики, які привнесла пандемія в освіту України:

- навесні 2020 року усі навчальні заклади в Україні перейшли на *дистанційне навчання*;
- через кілька місяців – «адаптивний карантин» («зелена», «жовта», «помаранчева» та «червона» зони епідеміологічної небезпеки);
- постійний перехід з дистанційного на змішане навчання і навпаки;
- захворюваність як учнів, так і педагогів;
- відсутність забезпечення гаджетами, інтернетом із якісним з'єднанням, розвинених цифрових навичок як педагогів, так і учнів;

